

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять
з дисципліни: «Економіка підприємства»
для студентів денної форми навчання
спеціальності 6.050503 - «Підйомно-транспортні, будівельні,
дорожні, меліоративні машини і обладнання»

Затверджено методичною
радою університету,
протокол №   від   р.

Харків 2011

Укладачі: В.В. Блага
В.В. Благой

Кафедра економіки підприємства

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Економіка підприємства» належить до циклу нормативних дисциплін економічної підготовки фахівців галузі знань 0505 «Машинобудування» за напрямом 6.050503 - «Підйомно-транспортні, будівельні, дорожні, меліоративні машини і обладнання».

Метою викладання дисципліни є формування здатностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні підприємств.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності протікання економічних процесів на виробництві.

У відповідності до робочої програми дисципліни «Економіка підприємства», окрім лекцій, передбачені практичні заняття та відведені години на самостійну роботу студентів. На практичних заняттях відпрацьовується методика рішення задач. Найбільш поширеною формою проведення практичних занять є пояснення викладачем методики і ходу розв'язання задач біля дошки з подальшим рішенням індивідуальних варіантів студентами (з консультаціями викладача, якщо необхідно).

Мета практичних занять – закріплення студентами теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення курсу «Економіка підприємства».

Задача практичних занять – набуття студентами практичних навиків з обліку та оцінки основних фондів, амортизації основних фондів, нормування матеріальних ресурсів, оцінки ефективності використання оборотного капіталу, собівартості продукції в умовах ринку, економічної ефективності капітальних вкладень, ефективності виробництва.

Самостійна робота студентів поза університетом складається з вивчення окремих питань дисципліни під час підготовки до практичних занять та опрацювання лекційного матеріалу за переліком рекомендованої літератури під час підготовки до модульних контрольних робіт.

Практичне заняття 1

Тема: Основні фонди підприємства.

Мета заняття – вивчити склад та структуру основного капіталу підприємства, систему показників його використання та методи їх розрахунку.

Завдання:

Завдання 1. Письмово дайте відповідь на наступні запитання: розкрийте зміст поняття «основний капітал»; класифікуйте основний капітал виробничого підприємства; поясніть значення амортизації на підприємстві.

Завдання 2. Визначте коефіцієнт введення, якщо відомі вартість основного капіталу на початок року ($OK_{н.р.}$), коефіцієнт вибуття ($K_{виб.}$), приріст основного капіталу ($OK_{пр.}$). Необхідні для розрахунків дані представлені у табл. 1.1 (номер варіанта у всіх завданнях відповідає порядковому номеру студента у списку групи).

Таблиця 1.1 – Вихідні дані

Номер варіанта	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Вартість основного капіталу на початок року, тис. грн.	5600	6160	6776	7454	8199	9019	8568	8140	7733	7346	6979	6630	6298	5983	5684
Коефіцієнт вибуття	0,15	0,17	0,18	0,20	0,22	0,24	0,23	0,22	0,21	0,20	0,19	0,18	0,17	0,16	0,15
Приріст основного капіталу	560,0	616	678	745	820	902	857	814	773	735	698	663	630	598	568

Продовження таблиці 1.1

Номер варіанта	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Вартість основного капіталу на початок року, тис. грн.	5855	6030	6211	6398	6589	6787	6991	7200	7416	7639	7868	8104	8347	8598	8856
Коефіцієнт вибуття	0,16	0,16	0,17	0,17	0,18	0,18	0,19	0,19	0,20	0,20	0,21	0,22	0,22	0,23	0,24
Приріст основного капіталу	585	603	621	640	659	679	699	720	742	764	787	810	835	860	886

Порядок виконання:

1. Визначити вартість основного капіталу, що вибуває:

$$OK_{\text{виб.}} = OK_{\text{н.р.}} \cdot K_{\text{виб.}} \quad (1.1)$$

2. Визначити вартість капіталу, що вводиться:

$$OK_{\text{в}} = OK_{\text{виб.}} + OK_{\text{вр.}} \quad (1.2)$$

3. Визначити вартість основного капіталу на кінець року:

$$OK_{\text{к.р.}} = OK_{\text{н.р.}} + OK_{\text{вр.}} \quad (1.3)$$

4. Визначити коефіцієнт введення:

$$K_{\text{вв}} = \frac{OK_{\text{в}}}{OK_{\text{к.р.}}} \quad (1.4)$$

Завдання 3. Визначте початкову та залишкову вартість одиниці обладнання, якщо відомі ціна придбання ($C_{\text{вр.}}$), коефіцієнт, що враховує транспортні витрати та монтаж ($K_{\text{вр.}}$), норма амортизації (Ha), період експлуатації ($T_{\text{експл.}}$) (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Вихідні дані

Номер варіанта	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Ціна придбання, тис. грн.	56	62	68	75	82	90	81	73	66	59	56	53	51	48	46
Коефіцієнт, що враховує транспортні витрати та монтаж	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Норма амортизації	0,1	0,11	0,12	0,13	0,12	0,16	0,11	0,19	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,11	0,12
Період експлуатації, років	8	6	7	5	7	5	6	5	4	4	4	4	5	5	5
Номер варіанта	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Ціна придбання, тис. грн.	43	41	39	37	35	34	32	30	29	27	26	25	24	22	21
Коефіцієнт, що враховує транспортні витрати та монтаж	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Норма амортизації	0,13	0,14	0,15	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Період експлуатації, років	5	6	6	6	7	5	5	6	6	7	7	7	5	5	6

Порядок виконання:

1. Визначте початкову вартість обладнання:

$$C_{почат.} = C_{пр.} \cdot (1 + K_{тр.}) \quad (1.5)$$

2. Визначте залишкову вартість обладнання:

$$C_{залиш.} = C_{почат.} \cdot (1 - (Ha \cdot T_{експл.})) \quad (1.6)$$

Практичне заняття 2

Тема: Оборотні засоби підприємства.

Мета заняття – вивчити показники, що характеризують кругообіг виробничих запасів на підприємстві; вивчити склад та структуру оборотного капіталу підприємства, систему показників оцінки ефективності його використання та методи їх розрахунку.

Завдання:

Завдання 1. Визначте вартість поставки матеріальних цінностей (ресурсів), якщо відомі вартість місячного споживання металу ($Q_{міс.}$), ціна 1 т металу (C_m), інтервал планової поставки (I), розрив у інтервалі поставок ($I_{сз}$), транспортний запас ($I_{мз}$), коефіцієнт технологічності матеріалу ($K_{технол.}$) (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Вихідні дані

Номер варіанта	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Місячне споживання металу, тис. грн.	36000	37800	39690	34200	35910	37700	38700	39600	41580	28800	30240	31700	46800	49140	51500
Ціна 1 т металу, грн.	150	157,5	165,38	142,5	149,63	157,10 6	135,38	165	173,25	120	126	132,3	195	204,75	214,99
Інтервал планової поставки, дні	10	10,5	11,25	9,5	9	10	10	11	11,5	8	8,5	12	13	14	9
Розрив у інтервалі поставок, дні	2	2,5	2,5	1,5	1,5	3	3	4	3	1,5	3	2	2,5	2	4

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Транспортний запас, дні	1	1,5	1,5	1	2	2,5	1	3	4	1	2	3	1,5	1	2
Коефіцієнт технологічності матеріалу, %	5	5,25	5,5	4,75	4,5	5	6	5,5	7	4	5,5	5	6,5	7	6
Номер варіанта	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Місячне споживання металу, тис. грн.	44460	46680	49010	50310	51480	54054	37440	39312	41210	60840	63882	66950	57798	60684	63713
Ціна 1 т металу, тис. грн.	185,25	194,5125	204,24	175,99	214,5	225,23	156	163,8	171,99	253,5	266,18	279,48	240,83	252,87	265,51
Інтервал планової поставки, дні	12	11	14	15	8	11,5	10,4	8,5	12	16,9	14	12	11	14	15
Розрив у інтервалі поставок, дні	2	3	2	5	1	3	4	3	1,5	3	2	2,5	2	4	3
Транспортний запас, дні	1	2	1	3	1	4	1	2	3	1,5	1	2	1	2	3
Коефіцієнт технологічності матеріалу, %	5	5,5	4	10	7	7	5,2	5,5	5	8,45	7	6	5	5,5	4

Порядок виконання:

1. Визначте середньодобову вартість витрат матеріальних цінностей (ресурсів):

$$Q_{сер.доб.} = \frac{Q_{міс.}}{30} \quad (2.1)$$

2. Визначте середньодобовий розмір витрат матеріальних цінностей (ресурсів):

$$P_{сер.доб.} = \frac{Q_{сер.доб.}}{Ц_m} \quad (2.2)$$

3. Визначте розмір поточного запасу:

$$З_{поточ.} = P_{сер.доб.} \cdot I \quad (2.3)$$

4. Визначте розмір страхового запасу:

$$З_{страх.} = P_{сер.доб.} \cdot I_{сз} \cdot 0,5 \quad (2.4)$$

5. Визначте розмір транспортного запасу:

$$З_{трансп.} = P_{сер.доб.} \cdot I_{тз} \cdot 0,5 \quad (2.5)$$

6. Визначте розмір технологічного запасу:

$$З_{технол.} = (З_{поточ.} + З_{страх.} + З_{трансп.}) \cdot K_{технол.} \quad (2.6)$$

7. Визначте загальний обсяг поставки:

$$P_{заг.} = З_{поточ.} + З_{страх.} + З_{трансп.} + З_{технол.} \quad (2.7)$$

8. Визначте вартість поставки:

$$Ц_{пост.} = (P_{заг.} - З_{технол.}) \cdot Ц_m \quad (2.8)$$

Завдання 2. На підставі вихідних даних (табл. 2.2) складіть перелік видів ресурсів підприємства, що відносяться до оборотного капіталу, визначте вартість оборотного капіталу за його видами, його загальний розмір та структуру.

Таблиця 2.2 – Вихідні дані

Номер варіанта	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Ресурси підприємства, тис. грн.															
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Будівлі та споруди	320,0	352	387	288	317	348,5	259,2	285,1	384	422,4	464,6	371,7	380,2	418,2	311,0
Сировина та матеріали	45,0	49,5	54	40,5	45	49,0	36,45	40,1	54	59,4	65,3	52,3	53,5	58,8	43,7
Комплектуючі	12,0	13,2	15	10,8	12	13,1	9,72	10,7	14,4	15,8	17,4	13,9	14,3	15,7	11,7
Малоцінні та швидко зношені предмети	7,0	7,7	8	6,3	7	7,6	5,67	6,2	8,4	9,2	10,2	8,1	8,3	9,1	6,8
Паливо	14,0	15,4	17	12,6	14	15,2	11,34	12,5	16,8	18,5	20,3	16,3	16,6	18,3	13,6
Обладнання	23,0	25,3	28	20,7	23	25,0	18,63	20,5	27,6	30,4	33,4	26,7	27,3	30,1	22,4
Незавершене виробництво	6,5	7,15	8	5,85	6	7,1	5,26	5,8	7,8	8,6	9,4	7,6	7,7	8,5	6,3
Виробниче обладнання	70,0	77	85	63	69	76,2	56,7	62,4	84	92,4	101,6	81,3	83,2	91,5	68,0
Готова продукція	64,0	70,4	77	57,6	63	69,7	51,84	57,0	76,8	84,5	92,9	74,3	76,0	83,6	62,2
Грошові кошти	28,0	30,8	34	25,2	28	30,5	22,6	24,9	33,6	37,0	40,7	32,5	33,3	36,6	27,2
Відвантажені товари	120,0	132	145	108	119	130,7	97,2	106,9	144	158,4	174,2	139,4	142,6	156,8	116,6
Автомобільний транспорт	150,0	165	182	135	149	163,4	121,5	133,7	180	198,0	217,8	174,2	178,2	196,0	145,8

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Грошові кошти у касі	3,0	3,3	4	2,7	3	3,3	2,43	2,7	3,6	4,0	4,4	3,5	3,6	3,9	2,9
Витрати майбутніх періодів	47,0	51,7	57	42,3	47	51,2	38,07	41,9	56,4	62,0	68,2	54,6	55,8	61,4	45,7
Номер варіанта	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Ресурси підприємства, тис. грн.															
Будівлі та споруди	342,1	460,8	506,9	557,6	446,1	456,2	501,8	373,2	410,6	553,0	608,3	669,1	535,3	547,4	602,2
Сировина та матеріали	48,1	64,8	71,3	78,4	62,7	64,2	70,6	52,5	57,7	77,8	85,5	94,1	75,3	77,0	84,7
Комплектуючі	12,8	17,3	19,0	20,9	16,7	17,1	18,8	14,0	15,4	20,7	22,8	25,1	20,1	20,5	22,6
Малоцінні та швидко зношені предмети	7,5	10,1	11,1	12,2	9,8	10,0	11,0	8,2	9,0	12,1	13,3	14,6	11,7	12,0	13,2
Паливо	15,0	20,2	22,2	24,4	19,5	20,0	22,0	16,3	18,0	24,2	26,6	29,3	23,4	24,0	26,3
Обладнання	24,6	33,1	36,4	40,1	32,1	32,8	36,1	26,8	29,5	39,7	43,7	48,1	38,5	39,3	43,3
Незавершене виробництво	6,9	9,4	10,3	11,3	9,1	9,3	10,2	7,6	8,3	11,2	12,4	13,6	10,9	11,1	12,2
Виробниче обладнання	74,8	100,8	110,9	122,0	97,6	99,8	109,8	81,6	89,8	121,0	133,1	146,4	117,1	119,8	131,7
Готова продукція	68,4	92,2	101,4	111,5	89,2	91,2	100,4	74,6	82,1	110,6	121,7	133,8	107,1	109,5	120,4
Грошові кошти	29,9	40,3	44,4	48,8	39,0	39,9	43,9	32,7	35,9	48,4	53,2	58,5	46,8	47,9	52,7

Закінчення таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Відвантажені товари	128,3	172,8	190,1	209,1	167,3	171,1	188,2	140,0	154,0	207,4	228,1	250,9	200,7	205,3	225,8
Автомобільний транспорт	160,4	216,0	237,6	261,4	209,1	213,8	235,2	175,0	192,5	259,2	285,1	313,6	250,9	256,6	282,3
Грошові кошти у касі	3,2	4,3	4,8	5,2	4,2	4,3	4,7	3,5	3,8	5,2	5,7	6,3	5,0	5,1	5,6
Витрати майбутніх періодів	50,3	67,7	74,4	81,9	65,5	67,0	73,7	54,8	60,3	81,2	89,3	98,3	78,6	80,4	88,4

Завдання 3. Визначте вартість вивільнення оборотного капіталу, якщо відомі вартість реалізованої продукції (*РП*), вартість оборотних коштів (*ОК*), розмір зменшення обороту (ΔD) (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Вихідні дані

Номер варіанта	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Вартість реалізованої продукції, тис. грн.	50	55	60,5	66,55	45	49,5	54,5	59,9	65,9	72,5	60	66	72,6	79,86	54
Вартість оборотних коштів, тис. грн.	10	11	12,1	13,31	9	9,9	10,9	12,0	13,2	14,5	12	13,2	14,52	15,972	10,8
Розмір зменшення обороту, дні	12	13	14	15,5	11	12	13	14,5	16	17	14,5	15	16,5	13,5	8
Номер варіанта	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Вартість реалізованої продукції, тис. грн.	59,4	65,3	71,9	79,1	87,0	72,0	79,2	87,1	95,8	64,8	71,3	78,4	86,2	94,9	104,4

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Вартість оборотних коштів, тис. грн.	11,88	13,1	14,4	15,8	17,4	14,4	15,8	17,4	19,2	13,0	14,3	15,7	17,2	19,0	20,9
Розмір зменшення обороту, дні	9,5	20,0	18,0	12,5	16,0	16,5	13,5	8	9,5	20,0	18,0	12,5	17	14,5	15

Порядок виконання:

1. Визначте кількість оборотів:

$$O = \frac{PP}{OK} \quad (2.9)$$

2. Визначте тривалість одного обороту:

$$D = \frac{360}{O} \quad (2.10)$$

3. Визначте нову тривалість обороту:

$$D_n = D - \Delta D \quad (2.11)$$

4. Визначте нову кількість оборотів:

$$O_n = \frac{360}{D_n} \quad (2.12)$$

5. Визначте нову потребу у оборотному капіталі:

$$OK_n = \frac{PP}{O_n} \quad (2.13)$$

6. Визначте вартість вивільнення оборотного капіталу:

$$OK_{\text{вивільн.}} = OK - OK_n \quad (2.14)$$

Практичне заняття 3

Тема: Визначення собівартості продукції.

Мета заняття – вивчити склад та структуру собівартості виробничої продукції, показники, що її характеризують.

Завдання:

Завдання 1. Письмово дайте відповіді на наступні запитання: наведіть приклади змінних то постійних витрат; які методи розрахунку собівартості Ви знаєте?

Завдання 2. Визначте цехову вартість, якщо відомі вартість комплектуючих та агрегатів (B_k), заробітна платня основних виробничих робітників ($Z_{o.p.}$), амортизаційні відрахування (A), частка амортизації у цехових витратах (αA), інші цехові витрати у відсотках від прямих цехових витрат ($ЦВ_{інш.}$) (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Вихідні дані

Номер варіанта	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Вартість комплектуючих, тис. грн.	330	347	364	382	401	421	442	464	487	511	485	461	438	416	396
Заробітна платня, тис. грн.	25,2	26,5	27,8	29,2	30,7	32,2	33,8	35,5	37,3	39,2	37	35	33	31	30
Амортизаційні відрахування, тис. грн.	13,50	14,18	14,89	15,63	16,41	17,23	18,09	18,99	19,94	20,94	19,89	18,90	17,96	17,06	16,21
Частка амортизації у цехових витратах	0,18	0,19	0,20	0,21	0,22	0,23	0,24	0,25	0,26	0,27	0,26	0,25	0,24	0,23	0,22

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Інші цехові витрати, %	5	5,3	5,6	5,9	6,2	6,5	6,8	7,1	7,5	7,9	7,5	7,1	6,7	6,4	6,0
Номер варіанта	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Вартість комплексуючих, тис. грн.	376	357	339	322	306	291	276	262	249	237	225	214	203	193	183
Заробітна платня, тис. грн.	29	28	27	26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16	15
Амортизаційні відрахування, тис. грн.	15,40	14,63	13,90	13,21	12,55	11,92	11,32	10,75	10,21	9,70	9,22	8,76	8,32	7,90	7,51
Частка амортизації у цехових витратах	0,21	0,20	0,19	0,18	0,17	0,16	0,15	0,14	0,13	0,12	0,11	0,10	0,10	0,10	0,10
Інші цехові витрати, %	5,7	5,4	5,1	4,8	4,6	4,4	4,2	4,0	3,8	3,6	3,4	3,2	3,0	2,9	2,8

Порядок виконання:

1. Визначте прямі цехові витрати:

$$ЦВ_{пр.} = \frac{A}{\alpha A} \quad (3.1)$$

2. Визначте повні цехові витрати:

$$ЦВ_{повні} = ЦВ_{пр.} \cdot (1 + ЦВ_{інші}) \quad (3.2)$$

3. Визначте цехову собівартість:

$$C_{цех.} = B_k + 3_{o.p.} + ЦВ_{повні} \quad (3.3)$$

Завдання 3. Визначте верхню межу ціни на нову модель, якщо задані ціна базової моделі (C_0), продуктивність нової та старої моделі ($Q_n, Q_{ст}$), норма амортизації старої та нової моделі ($Ha_{ст}, Ha_n$), нормативний коефіцієнт ефективності (En), експлуатаційні витрати на стару та нову модель ($B_{ст}^{експл.}, B_n^{експл.}$), економія капітальних вкладень (ΔK) (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Вихідні дані

Номер варіанта	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Ціна базової моделі, грн.	120,0	132	145	160	176	194	213	234	257	283	269	256	243	231	219
Продуктивність старої моделі, од.	1000	1100	1210	1331	1464	1610	1771	1948	2143	2357	2239	2127	2021	1920	1825
Продуктивність нової моделі, од.	1200,0	1320	1452	1597	1757	1933	2126	2339	2573	2830	2689	2555	2427	2306	2189
Норма амортизації старої моделі	0,10	0,11	0,12	0,13	0,14	0,15	0,17	0,19	0,21	0,23	0,22	0,21	0,20	0,19	0,18
Норма амортизації нової моделі	0,15	0,17	0,19	0,21	0,23	0,25	0,28	0,31	0,34	0,37	0,35	0,33	0,31	0,29	0,27
Нормативний коефіцієнт ефективності	0,25	0,28	0,31	0,34	0,37	0,41	0,45	0,50	0,55	0,61	0,58	0,55	0,52	0,49	0,46

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Експлуатаційні витрати на стару модель, грн.	40	44	48	53	58	64	70	77	85	94	89	85	81	77	73
Експлуатаційні витрати на нову модель, грн.	30	33	36	40	44	48	53	58	64	70	67	64	61	58	55
Економія капітальних вкладень, грн.	10	11	12	13	14	15	17	19	21	23	22	21	20	19	18
Номер варіанта	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Ціна базової моделі, грн.	208	198	188	179	170	162	154	146	139	132	125	119	113	107	102
Продуктивність старої моделі, од.	1734	1647	1565	1487	1413	1342	1275	1211	1150	1093	1038	986	937	890	846
Продуктивність нової моделі, од.	2080	1976	1877	1783	1694	1609	1529	1453	1380	1311	1245	1183	1124	1068	1015
Норма амортизації старої моделі	0,17	0,16	0,15	0,14	0,13	0,12	0,11	0,10	0,17	0,16	0,15	0,14	0,13	0,12	0,11

Закінчення таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Норма амортизації нової моделі	0,26	0,25	0,24	0,23	0,22	0,21	0,20	0,19	0,18	0,17	0,16	0,15	0,14	0,13	0,12
Нормативний коефіцієнт ефективності	0,44	0,42	0,40	0,38	0,36	0,34	0,32	0,30	0,29	0,28	0,27	0,26	0,25	0,24	0,23
Експлуатаційні витрати на стару модель, грн.	69	66	63	60	57	54	51	48	46	44	42	40	38	36	34
Експлуатаційні витрати на нову модель, грн.	52	49	47	45	43	41	39	37	35	33	31	29	28	27	26
Економія капітальних вкладень, грн.	17	16	15	14	13	12	11	20	19	18	17	16	15	14	13

Порядок виконання:

Визначте верхню межу ціни на нову модель:

$$C_{\text{вм}} = C_{\text{б}} \cdot \frac{Q_{\text{н}}}{Q_{\text{ст}}} \cdot \left(\frac{Ha_{\text{ст}} + E_{\text{н}}}{Ha_{\text{н}} + E_{\text{н}}} + \frac{B_{\text{ст}}^{\text{експл.}} - B_{\text{н}}^{\text{експл.}}}{Ha_{\text{н}} + E_{\text{н}}} \right) - \Delta K \quad (3.4)$$

Практичне заняття 4

Тема: Економічна ефективність капітальних вкладень.

Мета заняття – вивчити показники, що характеризують ефективність капітальних вкладень.

Завдання:

Завдання 1. Визначте річний економічний ефект від заміни морально застарілого обладнання на 12 одиниць нового, більш прогресивного та економічного обладнання, якщо задані приведені витрати по базовому та новому варіанту ($B_{\bar{o}}^{прив.}, B_n^{прив.}$), норми амортизації ($Ha_{\bar{o}}, Ha_n$), рівень рентабельності ($R_{\bar{o}} = R_n$), річна продуктивність ($Q_{\bar{o}}, Q_n$), річні експлуатаційні витрати ($B_{\bar{o}}^{експл.}, B_n^{експл.}$), супутні капітальні вкладення ($K_{\bar{o}}, K_n$) (табл. 4.1).

Таблиця 4.1 – Вихідні дані

Номер варіанта	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Приведені витрати по базовому варіанту, тис. грн.	3,0	3,2	3,4	3,6	3,8	4,0	4,2	4,4	4,6	4,8	5,1	5,3	5,5	5,2	4,9
Приведені витрати по новому варіанту, тис. грн.	4,10	4,31	4,53	4,76	5,00	5,25	5,51	5,79	6,08	6,38	6,70	7,04	6,7	6,4	6,1
Норма амортизації по базовому варіанту	0,10	0,11	0,12	0,13	0,14	0,15	0,16	0,17	0,18	0,19	0,20	0,21	0,20	0,19	0,18
Норма амортизації по новому варіанту	0,125	0,131	0,138	0,145	0,152	0,160	0,168	0,176	0,185	0,194	0,204	0,214	0,20	0,19	0,18

Продовження таблиці 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Рівень рентабельності по базовому варіанту	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Рівень рентабельності по новому варіанту	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Річна продуктивність по базовому варіанту, од.	1000	1050	1103	1158	1261	1324	1390	1460	1533	1610	1691	1776	1687	1603	1523
Річна продуктивність по новому варіанту, од.	1200	1260	1323	1389	1458	1531	1608	1688	1772	1861	1954	2052	1949	1852	1759
Річні експлуатаційні витрати по базовому варіанту, тис. грн.	17,0	17,9	18,8	19,7	20,7	21,7	22,8	23,9	25,1	26,4	27,7	29,1	27,6	26,2	24,9
Річні експлуатаційні витрати по новому варіанту, тис. грн.	16,0	16,8	17,6	18,5	19,4	20,4	21,4	22,5	23,6	24,8	26,0	27,3	25,9	24,6	23,4

Продовження таблиці 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Рівень рентабельності по новому варіанту	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Річна продуктивність по базовому варіанту, од.	1447	1375	1306	1241	1179	1120	1064	1011	960	912	866	823	782	743	679
Річна продуктивність по новому варіанту, од.	1671	1587	1508	1433	1361	1293	1228	1167	1109	1054	1001	951	903	858	815
Річні експлуатаційні витрати по базовому варіанту, тис. грн.	23,7	22,5	21,4	20,3	19,3	18,3	17,4	16,5	15,7	14,9	14,2	13,5	12,8	12,2	11,5
Річні експлуатаційні витрати по новому варіанту, тис. грн.	22,2	21,1	20,0	19,0	18,1	17,2	16,3	15,5	14,7	14,0	13,3	12,6	12,0	11,4	10,9
Супутні капітальні вкладення по базовому варіанту, тис. грн.	25,0	23,8	22,6	21,5	20,4	19,4	18,4	17,5	16,6	15,8	15,0	14,3	13,6	12,9	13,4

Закінчення таблиці 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Супутні капітальні вкладення по новому варіанту, тис. грн.	26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12

Порядок виконання:

Визначте річний економічний ефект від заміни морально застарілого обладнання:

$$E_p = \left[\begin{aligned} & B_{\bar{o}}^{прив.} \cdot \frac{Q_n}{Q_{\bar{o}}} \cdot \frac{Ha_{\bar{o}} + R_{\bar{o}}}{Ha_n + R_n} + \\ & + \frac{((B_{\bar{o}}^{експл.} - B_n^{експл.}) - (K_n - K_{\bar{o}}) \cdot R_n)}{(Ha_n + R_n)} - B_n^{прив.} \end{aligned} \right] \cdot 12 \quad (4.1)$$

Практичне заняття 5

Тема: Ефективність виробництва.

Мета заняття – вивчити показники, що характеризують ефективність виробництва.

Завдання:

Завдання 1. Визначте новий рівень рентабельності та її приріст, якщо задані постійні витрати на початок року ($B_{пост.}$), їх частка у собівартості продукції ($\alpha B_{пост.}$), вартість реалізованої продукції ($PP_{n.p.}$), фондоемність продукції ($\Phi E_{n.p.}$), кількість оборотів ($O_{n.p.}$). На кінець року обсяг реалізації зростає на 20 %, пропорційно зростають умовно-змінні витрати, тривалість обороту ($T_{n.p.}$) зменшується (табл. 5.1).

Таблиця 5.1 – Вихідні дані

Номер варіанта	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Постійні витрати, тис. грн.	240	264	290	319	351	386	425	468	515	567	539	512	486	461	438
Частка постійних витрат у собівартості	0,15	0,17	0,19	0,21	0,23	0,25	0,28	0,31	0,34	0,37	0,35	0,33	0,31	0,29	0,27
Вартість реалізованої продукції, тис. грн.	3800	2980	2378	2396	2636	2900	3190	3509	3860	4246	4034	3832	3640	3457	3284
Фондоємність продукції	0,25	0,28	0,31	0,20	0,30	0,21	0,26	0,27	0,31	0,31	0,29	0,28	0,27	0,25	0,24
Кількість оборотів	8	9	12	11	10	9	10	11	12	10	10	10	10	8	11
Зменшення тривалості обороту, дні	7	7	9	6	7	6	8	7	8	6	9	6	8	4	6
Номер варіанта	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Постійні витрати, тис. грн.	416	395	375	356	338	321	305	290	276	262	249	237	225	214	203
Частка постійних витрат у собівартості	0,26	0,25	0,24	0,23	0,22	0,21	0,20	0,19	0,18	0,17	0,16	0,15	0,14	0,13	0,12

Продовження таблиці 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Вартість реалізованої продукції, тис. грн.	3120	2964	2816	2675	2541	2414	2293	2178	2069	1966	1868	2816	2675	2541	2414
Фондоємність продукції	0,23	0,22	0,21	0,20	0,19	0,18	0,17	0,16	0,15	0,14	0,13	0,12	0,11	0,10	0,10
Кількість оборотів	8	9	12	11	14	11	10	8	9	12	8	8	6	8	12
Зменшення тривалості обороту, дні	5	7	9	9	9	7	9	5	6	9	6	5	3	7	6

Порядок виконання:

1. Визначте собівартість на початок року:

$$C_{n.p.} = \frac{B_{пост.}}{\alpha B_{пост.}} \quad (5.1)$$

2. Визначте прибуток на початок року:

$$ПР_{n.p.} = РП_{n.p.} - C_{n.p.} \quad (5.2)$$

3. Визначте основний капітал на початок року:

$$OK_{n.p.} = РП_{n.p.} \cdot \Phi\epsilon_{n.p.} \quad (5.3)$$

4. Визначте оборотні засоби на початок року:

$$OZ_{n.p.} = \frac{РП_{n.p.}}{O_{n.p.}} \quad (5.4)$$

5. Визначте рентабельність на початок року:

$$R_{n.p.} = \frac{PP_{n.p.}}{(OK_{n.p.} + OZ_{n.p.})} \quad (5.5)$$

6. Визначте реалізовану продукцію на кінець року:

$$PP_{к.р.} = PP_{n.p.} \cdot (1 + 0,2) \quad (5.6)$$

7. Визначте собівартість продукції на кінець року:

$$C_{к.р.} = (C_{n.p.} - B_{пост.}) \cdot 1,2 + B_{пост.} \quad (5.7)$$

8. Визначте прибуток на кінець року:

$$PP_{к.р.} = PP_{к.р.} - C_{к.р.} \quad (5.8)$$

9. Визначте тривалість одного обороту на початок року:

$$T_{n.p.} = \frac{360}{O_{n.p.}} \quad (5.9)$$

10. Визначте тривалість одного обороту на кінець року:

$$T_{к.р.} = T_{n.p.} - \Delta T \quad (5.10)$$

11. Визначте кількість оборотів на кінець року:

$$O_{к.р.} = \frac{360}{T_{к.р.}} \quad (5.11)$$

12. Визначте оборотні засоби на кінець року:

$$OZ_{к.р.} = \frac{PP_{к.р.}}{O_{к.р.}} \quad (5.12)$$

13. Визначте рентабельність на кінець року:

$$R_{к.р.} = \frac{PP_{к.р.}}{OK_{к.р.} + OZ_{к.р.}} \quad (5.13)$$

14. Визначте приріст рентабельності:

$$\Delta R_{к.р.} = R_{к.р.} - R_{н.р.} \quad (5.14)$$

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойчик І. М., Харів П. С., Хопчан М. І. Економіка підприємств. Навч. посібник. - Львів: "Сподом", 2000.- 212 с.
2. Бойчик І. М., Хопчан М. І., Харів П. С., Піча Ю. В. Економіка підприємства: Навч. посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів I - IV рівнів акредитації. Друге видання, виправлене і доповнене - К.: "Каравела"; Львів: "Новий світ -2000", 2001-298с.
3. Гаврилюк Л.І. Економіка підприємства: Навч. посібник для самостійного вивчення дисципліни. - Житомир: ЖІТІ, 2000.- 152 с.
4. Глухов В.В. Экономика малого предприятия.- М.: Смолин плюс, 2000- 270 с.
5. Економіка виробничого підприємництва: Навч. посіб. / За ред. Й. М. Петровича.- 3-тє вид., випр.- К.: Т-во "Знання", КОО, 2002- 405 с.
6. Економіка підприємства. Збірник практичних задач і конкретних ситуацій: Навч. посібник / С. Ф. Покропивний, Г. О. Швиданенко, О. С. Федоти та ін. / За ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного - КНЕУ, 2000.- 328 с.
7. Економіка підприємства. Навч.-метод. пос. для самост. вивч. дисц.- К.: КНЕУ, 2000- 248 с.
8. Економіка підприємства: Навч. посіб. / За ред. А. В. Шегди. 2-е вид.-К.: Знання-Прес, 2002.- 335 с.
9. Економіка підприємства: Структурно-логічний навчальний посібник/ За ред. С.Ф. Покропивного.-К.:КНЕУ,2001.-457с.
10. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1, 2 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.- К.: Видавничий центр "Академія", 2000.- 840 с.
11. Зайцев Н. Экономика промышленного предприятия. 3-е изд- М.: ИНФРА-М, 2000.- 358 с.
12. Збірник ігор і задач з дисципліни "Економіка підприємства": Навч.посіб. для ВНЗ/ Шапілова Н.В.-Х.: Консум, 2000.-100с.
13. Киперман Г. Экономика предприятия. Словарь.- М.: Юрист, 2000.- 272 с.

14. Мних Є. В., Ференц І. Д. Економічний аналіз: Навч. посібник- Львів: "Армія України", 2000- 240 с. .
15. Пелих А. С. Экономика предприятия. 100 экзаменационных советов.- М.: Март, 2000.- 362 с.
16. Примак Т. О. Економіка підприємства: Навчальний посібник- К.: Вікар, 2001- 178 с.
17. Тренёв Н.Н. Предприятие и его структура: Диагностика. Управление. Оздоровление: Учеб. пособие для вузов.- М., 2000.- 240с.
18. Экономика предприятия / Под ред. Горфинкеля В. Я.3-е изд.- М.: ЮНИТИ, 2001- 367 с.
19. Экономика предприятия: Пособие для вузов/ Под ред. В.Я. Хрипача.-Мн.,2000.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять
з дисципліни: «Економіка підприємства»
для студентів денної форми навчання
спеціальності 6.050503 - «Підйомно-транспортні, будівельні,
дорожні, меліоративні машини і обладнання»

Укладачі:

Блага Вікторія Вікторівна
Благой Віталій Валерійович

Відповідальний за випуск:

І.А. Дмитрієв